

BERÄTTELSE FRÅN MELLANRUMMEN

SAMMANFATTANDE MOTIVERING

Detta bidrag adresserar landskapsarkitekturens tvärvetenskapliga innehåll där kunskap från natur- och samhällsvetenskap, konst och humaniora möts för att forma våra gemensamma miljöer.

Trots denna bredd präglas stadsutvecklingen av en central social barriär: *avståndet mellan människor och de processer som formar våra gemensamma miljöer*. Barriären tar sig i uttryck både genom ett glapp mellan professionella designprocesser och invånarnas vardagsliv, samt genom en begränsad representation inom landskapsarkitekturen där yrket förblir okänd mark för många unga med olika sociala och kulturella erfarenheter.

Genom att använda *zinen* som ett arkitektoniskt verktyg i Bagartorp i Solna stad, omvandlas designprocessen till en inkluderande social praktik. Förslaget undersöker hur *storytelling* kan överbrygga dessa sociala mellanrum för att synliggöra röster som sällan hörs och därigenom skapa mer hållbara och rättvisa samhällen.

MELLANRUMMEN MELLAN STADEN MÄNNISKAN & PROFESSIONEN

EN SOCIAL BARRIÄR I TVÅ MELLANRUM

Landskapsarkitektur beskrivs ibland som en "utvidgad familj"¹ där kunskap från olika fält möts för att förstå och forma staden. Men vissa erfarenheter ges inte samma utrymme i den planeringen². Förslaget undersöker därför hur den sociala barriären mellan människor och stadsutveckling tar sig uttryck på två nivåer:

1. Mellan människor och beslut: Designprocesser upplevs ofta som svårtolkade och otillgängliga för invånare. Detta skapar sociala mellanrum mellan människor och beslut där lokala kunskaper riskerar att osynliggöras i traditionella planeringsprocesser som handlar om vår gemensamma miljö³.

2. Mellan unga och professionen: Både utbildningen och professionen präglas av relativt homogena miljöer³. Kunskap om yrket når sällan unga med olika bakgrunder, vilket gör landskapsarkitekturen till okänd mark för stora delar av allmänheten. Detta påverkar i sin tur vilka erfarenheter som får inflytande över hur platser analyseras och utformas.

Denna sociala barriär blir särskilt tydligt i områden där trygghetsfrågor dominerar samhällsdebatten. Bagartorp i Solna stad är ett område präglad av miljonprogrammets ideal som under lång tid dominerats av negativa narrativ och otrygghet. Området har nyligen tagits bort från polisens lista över öppna drogsener⁴ och genomgår nu en omfattande fysisk omvandling genom projektet *Bagartorp 2.0*⁵. Trots detta kvarstår behovet av att nansera hur platsen representeras, då Bagartorp rymmer långt fler berättelser och kvaliteter än vad ensidiga problembilder visar.

¹ Thompson (2014:23)

² Sandercock (2003); Ortiz (2022)

³ Arkitekten (2016); Rashid (2022)

⁴ Wachenfeldt (2026)

⁵ Solna stad (2020)

Bagartorp, ett område på ca 8,5 hektar med 1188 invånare, finns beläget ca 8 km nordväst om Stockholms central. Bebyggelsen omges av trafikleden Bagartorpsringen, vars ovala form speglar 1960-talets principer om trafikseparering med en bilfri innerzon (Nedtonad karta 2026 © Lantmäteriet).

BREDDA VÄGEN IN TILL PROFESSION & DESIGNPROCESS

Mångfalden inom arkitekturutbildningarna är fortsatt begränsad och utan aktiva och riktade insatser för att nå nya grupper förblir rekryteringen snedvriden¹.

Jag presenterar därför mitt förslag som en sådan aktiv handling för att adressera den sociala barriären. Mitt syfte är även att synliggöra landskapsarkitekturs tvärvetenskapliga innehåll och göra designprocessen begriplig för unga i allmänhet som står inför sina studieval. För att lyckas med detta använder jag metoder som vilar på gedigen forskning.

VETENSKAPLIG GRUND

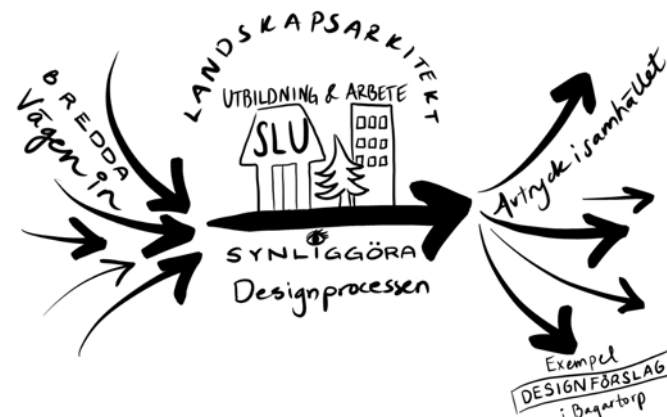
Forskning har visat att **storytelling** fungerar som metodologiskt verktyg för att synliggöra olika kunskapsformer och inkludera röster som annars riskerar att marginaliseras i traditionella planeringsprocesser². Genom att integrera boendes berättelser ger jag lokala erfarenheter legitimitet som arkitektoniskt kunskapsunderlag.

Vidare visar forskning att **zines** - ett narrativt format som kombinerar text, bild och skisser - är ett effektivt sätt att göra komplexa planeringsfrågor tillgängliga för en bredare publik³.

¹ Rashid (2022)

² Sandercock (2003); Ortiz (2022)

³ Ashtari et al. (2022); Gimeno-Sánchez (2022)

ÅTGÄRDER FÖR INKLUDERING

1. En kommunikativ dörröppnare: Zinet fungerar som ett verktyg som kan användas på öppet hus, utbildningsmässor eller utställningar. Genom att synliggöra designprocessens *mellanrum* - de ofta osynliga skisserna, samtalen och tvivlen - avdramatiserar jag expertrollen och bjuder in fler att se sig själva som framtida medskapare av staden. Ambitionen är inte att förenkla professionen, utan att göra den mer tillgänglig så att fler kan identifiera sig med yrket.

2. Från berättelse till bebyggd miljö: Jag visar i zinet hur subjektiva berättelser omsätts i fysisk arkitektur. När invånares erfarenheter synliggörs i det som byggs stärks känslan av tillhörighet och ägarskap, vilket enligt forskning är en förutsättning för upplevd trygghet och social hållbarhet¹.

3. Långsiktig förändring: Genom att öppna upp mellanrummen mellan människor, berättelser och stadsutveckling skapas en grund för rättvisa samhällen.

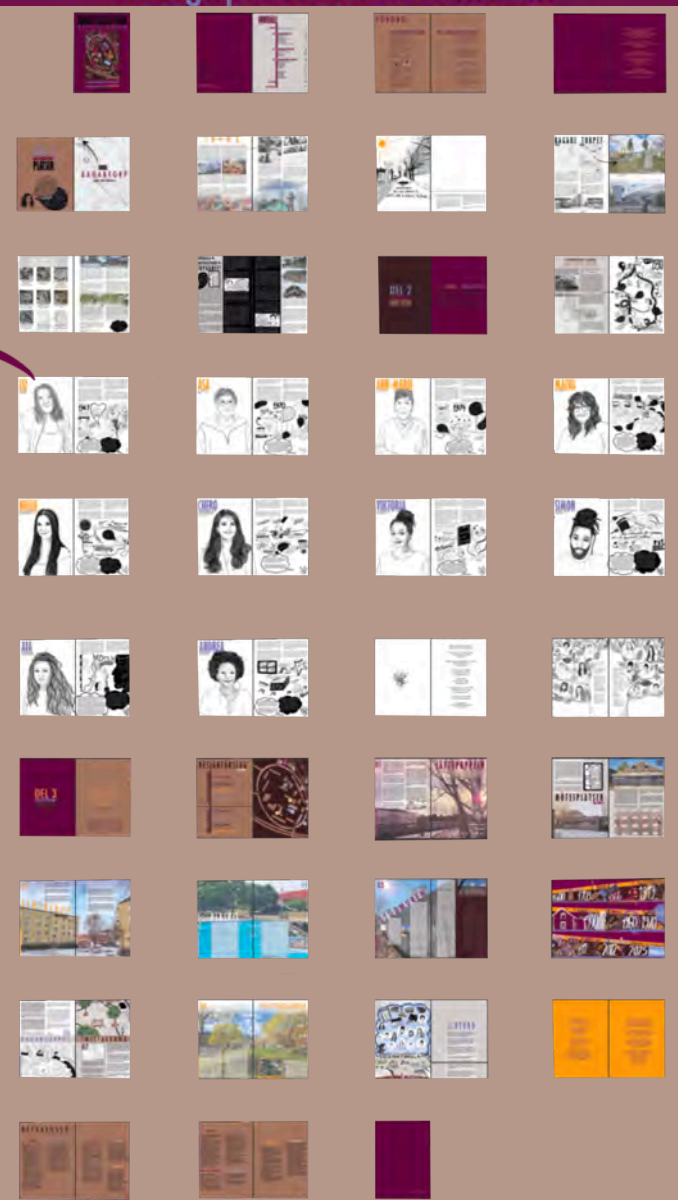
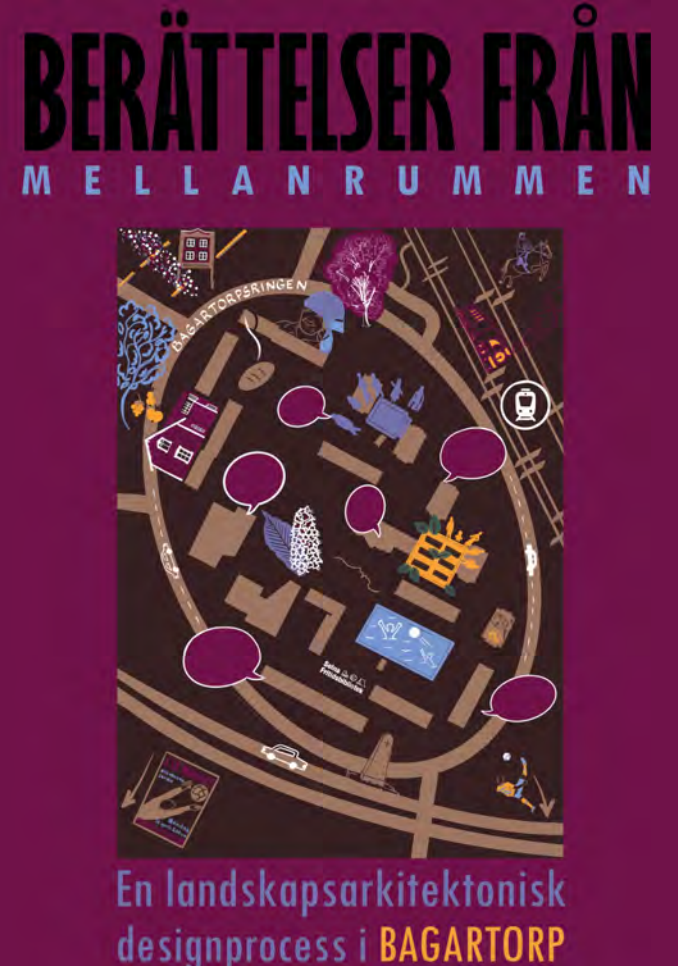
¹ Saville & Mihnjac (2022)

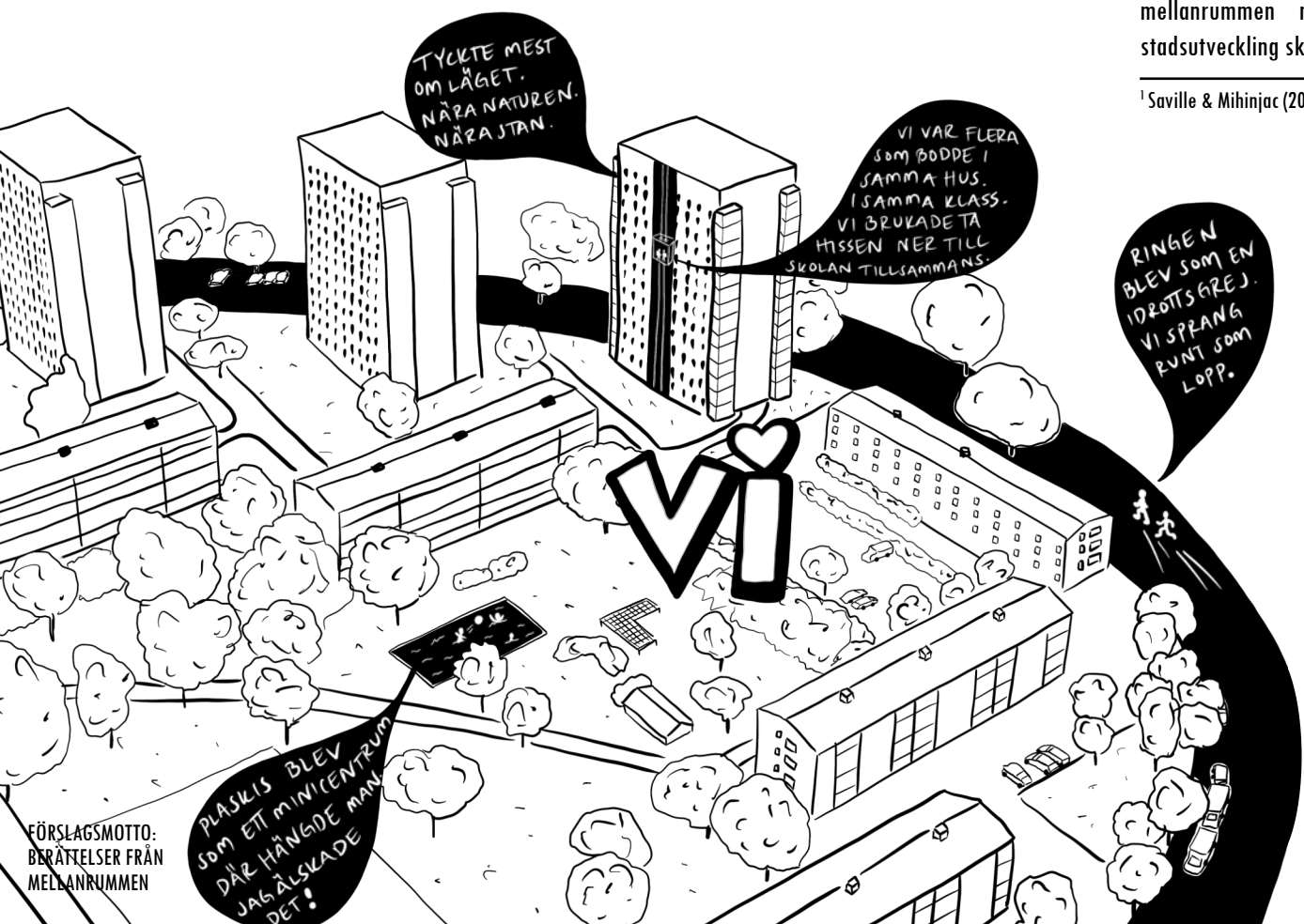
Semistrukturerade intervjuer med 15 boende och yrkesverksamma kopplade till utanförskap öppnade för perspektiv på trygghet, vardagsliv och sociala kvaliteter som inte hade varit möjliga att fånga genom platsanalys eller litteraturstudier enbart (egen illustration 2026).

Exempel på uppslag i zinen där varje djupintervju synliggör deras berättelser och vilka reflektioner som uppstår i designprocessen. Namngivna och illustrerade deltagare har gett sitt samtycke till att identifieras i förslaget (egna illustrationer 2026).

Översikt över zinen samtliga uppslag (egna illustrationer 2026).

FÖRSLAGSMOTTO:
BERÄTTELSE FRÅN
MELLANRUMMEN

PLASKIS BLEV
SOM ETT MINICENTRUM
DÄR HÄNGDE MAN
JAGÄLSKADE
DET!

FRÅN BERÄTTELSE TILL DESIGN FÖRSLAG

PLATSER ATT BEVAKA OCH UTVECKLA
FÖRSLAG PÅ NYA PLATSER

- 01 JÄTTEPOPELN
- 02 MÖTESPLATSEN
- 03 GEMENSKAPEN
- 04 PLASKIS
- 05 STÖDMUREN
- 06 BAGARLOPPET
- 07 INITIALERNA
- 08 FRUKTTÄD GÅRDEN

Genom storytelling och dialog med boende utvecklades åtta designförslag för Bagartorp. Förslagen undersöker hur fysisk gestaltning kan användas för att minska avståndet mellan människor, plats och stadsutveckling. För denna tävling lyfter jag två exempel där storytelling omsatts i konkreta trygghetsfrämjande åtgärder: STÖDMUREN & BAGARLOPPET

Den befintliga stödmuren (nr 5) utgör 18% av Bagartorpringens totala sträckning på ca 1 km till fots (egen illustration 2026).

STÖDMUREN

En befintlig 180 meter lång anonym betongyta omvandlas till en visuell tidslinje av lokala minnen, historia och framtidsvisioner. Genom tåliga klätterväxter som vildvin eller klätterhortensia mjukas den storskaliga strukturen upp. Senaste CPTED-forskningen (Crime Prevention Through Environmental Design) visar att ökad grönyta och invånarsamverkan i stadsdesignprojekt har stor betydelse för upplevelsen av trygghet¹. Eftersom Bagartorp idag saknar stadsdesignprojekt med invånarsamverkan, och andelen grönyta förväntas minska till följd av det pågående förtätningsprojektet, blir denna åtgärd särskilt relevant.

Utifrån djupintervjuer och historisk research föreslår jag att väggen gestaltas med motiv som illustreras nedan, exempelvis Bagare Torpet (1709) med teorier om att det bakades bröd till Ulriksdals slott, vilket gett området dess namn. Eller berättelsen om hur den lille killen från Bagartorp, Alexander Isak, idag är en av Sveriges främsta fotbollsspelare (1999).

Detta är en första skiss; den slutgiltiga utformningen kräver vidare workshops med boende från alla generationer. Forskning visar att konst som växer fram i dialog med invånare skapar starkare känsla av ägarskap och tillhörighet, vilket är avgörande för tryggheten¹.

¹ Saville & Mihnjac (2022)

BAGARLOPPET

För att ytterligare aktivera sträket längs muren föreslår jag ett återkommande evenemanget *Bagarloppet*. Idén växte fram genom en boendes minnen om att springa runt Bagartorpsringen som i ett spontant lopp. Loppet kan kombineras med brödbak eller utklädnad kopplat till murens tidsepoker samtidigt som markunderlaget runt Bagartorpsringen kan markeras med meteravstånd.

Forskning inom *placemaking* visar att sociala aktiviteter i annars underutnyttjade eller "döda" platser stärker tryggheten genom ökad närvaro och rörelse¹. Arkitekturen blir här både den fysiska tidslinjen och den gemensamma handlingen.

¹ Cappeller (2024)

SLUTORD

Arkitektur är mer än den fysiska miljön; det är också samtalet om den. Genom att synliggöra *mellanrummens berättelser* rivs den sociala barriären mellan profession, invånare och framtida studenter. Trygghet och inkludering skapas när människor känner igen sin plats och upplever att deras röst räknas i stadens utveckling.

REFERENSER

- Ashtari, A., Huq, E. & Miraftab, F. (2022). The Joy of Many Stories: Zine-making and Story-mapping in Planning Pedagogy. *Planning Practice & Research*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/02697459.2022.2061106>
- Arkitekten (2016). *Bristande mångfald på utbildningen till landskapsarkitekt*. Arkitekten. <https://arkitekten.se/nyheter/bristande-mangfald-pa-utbildningen-till-landskapsarkitekt/> [2026-03-12]
- Cappeller, R. (2024). Artistic interventions for urban innovation. *Cities*, 147, 104792. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.104792>
- Gimeno-Sánchez, A. (2022). Urbanism of zines: the potential of environmentalist zines as sources for planning history. *Planning Perspectives*, 37 (6), 1115–1146. <https://doi.org/10.1080/02665433.2022.2025887>
- Ortiz, C. (2023). Storytelling otherwise: Decolonising storytelling in planning. *Planning Theory*, 22 (2), 177–200. <https://doi.org/>

- Rashid, G. (2022). *Arkitekturskolornas mångfaldsambitioner ett spel för gallerierna*. Arkitekten. <https://arkitekten.se/debatt/debatt-arkitekturskolornas-mangfaldsambitioner-ett-spel-for-gallerierna2/> [2026-03-12]
- Sandcock, L. (2003). Out of the Closet: The Importance of Stories and Storytelling in Planning Practice. *Planning Theory & Practice* 4(1): 11–28. <https://doi.org/10.1080/1464935032000057209>
- Saville, G. & Mihnjac, M. (2022). Third-Generation CPTED — Integrating Crime Prevention and Neighbourhood Liveability. I: Saraiva, M. (red.) *Urban Crime Prevention: Multi-disciplinary Approaches*. Springer. 27–54. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-15108-8> [2026-02-22]
- Solna stad (2020). *Planbeskrivning. Detaljplan för del av Järva 2:9 m.fl. inom stadsdelen Bagartorp*. https://www.solna.se/download/18.79e6dadf18419a9f2ee1fa43/1667900345461/P2021_5_Bagartorp%20planbeskrivning.pdf [2026-02-19]
- Thompson, I. (2014). *Landscape Architecture. A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
- Tillitsverket (2026). *Skapa är mer än det som skapas*. Dikt skapad av Tillitsverket som presenterades under workshop *Att ha tillit till det skapande i förändringsarbete* på Artipelag, Stockholm.
- Wachenfeldt, A. (2026). Inga öppna drogsener kvar i Solna. *Mitt i Solna*. <https://www.mitti.se/nyheter/inga-oppna-drogsener-kvar-i-solna-6.19.358895.9e4c421226> [2026-04-15]

SKAPA ÄR MER
ÄN DET SOM SKAPAS

Dikt från Tillitsverket (2026)

05

STÖDMUREN SOM EN TIDSLINJE

